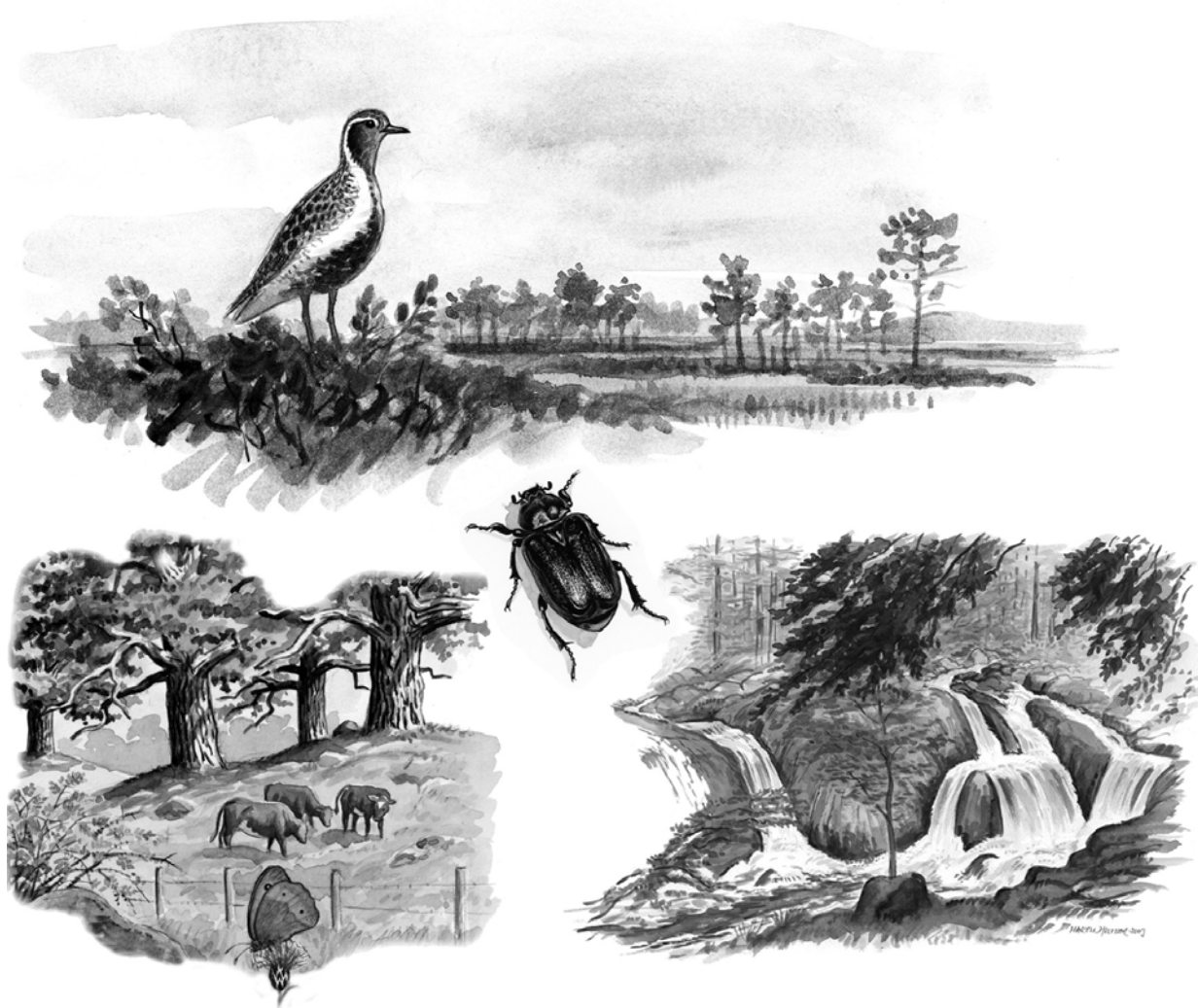

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0540120 Åråsviken-Vallholmen

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingsmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med Skogsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Skogsstyrelsen - www.skogsstyrelsen.se - Telefon 033-177330 vx. - E-post: region.vast@skogsstyrelsen.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Maria Johansson

BEVARANDEPLAN
Fastställd
2006-03-31

Diarienummer:
511-23050-2005

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540120 Åråsviken-Vallholmen

Kommun: Gullspång Områdets totala areal: 782 ha

Områdestyp: SPA Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

A002 - Storlom	A190 - Skräntärna
A021 - Rördrom	A193 - Fisktärna
A038 - Sångsvan	A194 - Silvertärna
A068 - Salskrake	A197 - Svarttärna
A072 - Bivråk	A215 - Berguv
A075 - Havsörn	A217 - Sparvuggla
A081 - Brun kärrhök	A222 - Jorduggla
A084 - Ängshök	A223 - Päruggla
A091 - Kungsörn	A224 - Nattskärna
A094 - Fiskgjuse	A229 - Kungsfiskare
A098 - Stenfalk	A234 - Gråspett
A104 - Järpe	A236 - Spillkråka
A108 - Tjäder	A241 - Tretåig hackspett
A119 - Småfläckig sumphöna	A272 - Blåhake
A122 - Kornknarr	A320 - Mindre flugsnappare
A127 - Trana	A338 - Törnskata
A140 - Ljungpipare	A379 - Ortolansparv
A151 - Brushane	A409 - Orre
A154 - Dubbelbeckasin	
A157 - Myrspov	
A166 - Grönbena	
A170 - Smalnäbbad simsnäppa	

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet med området är att bidra till gynnsam bevaradestatus på regional nivå för de ingående fågelarterna.

Regeringen fattade beslut om att området skulle ingå Natura 2000-nätverket i mars 1996.

Beskrivning av området

Området består av naturreservatet Vallholmen samt de delar av naturreservatet Nötön-Åråsviken som ligger i Västra Götalands län. Ekologiskt sett hör området ihop med den del av naturreservatet Nötön-Åråsviken som ligger i Värmlands län. Områdets grunda och delvis mycket svårframkomliga innerskärgård präglas av sina många glaciala formationer. Här finns ett av landets främsta exempel på ändmoränlandskap med ett stort antal ändmoräner, vilka mestadels är orienterade i NV-SO-riktning. På land bildar de moränrygggar och ute i viken ett virrvarr av långsmala skogklädda öar och tidvis vattendränkta skär.

Området är mångformigt, med torra ändmoränrygggar, sumpskogar, stränder med en högstarrzon och utanför denna omfattande bladvassområden omväxlande med stråk av flytbladsväxter samt partier med öppet vatten. Det är en del av Vänerns största våtmarksområde. I Vallholmens naturreservat dominerar skogen av blandskog där eken är vanligast, men där också björk och gran ingår. I sänkorna dominerar klibbal och bitvis, på ändmoränerna, växer tallskog. Skogen på öarna i Nötön-Åråsviken består av löv- eller blandskog med björk som dominerande trädslag. Utefter stränderna dominerar klibbal och videarter. På några öar dominerar tall och på Ekholmens centrala del ek.

På Fruskären/Ormskär och Svenningsöarna bedrivs bete med lång kontinuitet.

I området finns även vandringsvägar för Gullspångsälvens unika stammar av lax och öring.

Fågellivet är synnerligen artrikt till följd av områdets skiftande naturtyper. Naturen har under sen tid fått utvecklas fritt, vilket ger området en orörd prägel. Döda och döende träd skapar goda förutsättningar för bl.a. en rik kryptogamflora, ett rikt insektsliv samt hackspettar och hålbyggande fågelarter.

Ett fenomen som observerats i Åråsviken är att bävern ger sig på tallar, även gamla och mycket grovbarkiga sådana. Tallarna ringbarkas, oftast utan att därefter fällas, och dör i förtid. Eftersom tall är det helt dominerande boträdet för fiskgjuse och havsörn, kommer bäverns verksamhet i området, om den fortsätter som nu, att på sikt leda till brist på lämpliga boträd för stora rovfåglar.

Natura 2000-området ingår i ett större RAMSAR-område som innehåller även ytterskärgård med kolonier av bl.a. fisktärna, silvertärna och en i Väneren nyinvandrad art, dvärgmåsa (3 revir 2005).

Bevarandemål

Målet är att de angivna Natura 2000-arterna ska finnas i långsiktigt hållbara populationer. Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Markägareförhållanden

Privata markägare och kyrkan.

Vad kan påverka negativt

Följande saker skulle kunna påverka områdets naturvärden negativt. En asterisk (*) anger att åtgärden regleras i naturreservatens föreskrifter. En mer detaljerad beskrivning av vad som kan påverka de olika arterna negativt finns under respektive fågelart i bilaga 2.

- Skogsbruksåtgärder* som t.ex. bortförel av död ved, slutavverkning, avverkningar av ihåliga eller grova lövträd, avverkning av tallar, skogsplantering m.m.
- Bävergnag (ringbarkning) på tallar som resulterar i att träden dör och brist på boträd för fiskgjuse och havsörn uppstår.
- Dikning*, dämning*, muddring och annat som kan påverka områdets hydrologi negativt.
- Stora vattenståndsvariationer under fåglarnas ruvningstid.
- Upphörd beteshävd, vilket skulle resultera i igenväxning av stränder och förändring av skogsbiotopen på de öar som sedan länge betats.
- Vasslåtter (gäller även vintervass) utanför de etablerade båtrännorna, vilket riskerar att förstöra häckplatser för rördrom, brun kärrhök, häger, skäggmes, trastsångare m.fl..
- Minskning av bladvassarealen på grund av t.ex. omfattande bete av grågäss och kanadagäss.
- Ett alltför intensivt eller felaktigt kanaliserat friluftsliv som allvarligt kan störa bl.a. flera rovfågelarters häckning.
- Vattenskoteråkning eller utbredd kanoting skulle vara ett direkt hot mot områdets häckfågelfauna.
- Riklig förekomst av mink under vår/sommar skulle kunna påverka flera av områdets fågelarter negativt.
- Försurning skulle kunna utgöra ett hot mot t.ex. storlom, rördrom och fiskgjuse dels genom utarmning av fiskbestånd (minskad födotillgång för ett flertal fågelarter), dels genom ökad risk för exponering av giftiga metaller.
- Byggande av vindkraftverk eller annan exploatering* inom eller i anslutning till området skulle kunna utgöra ett hot mot åtminstone den rika rovfågelfaunan.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Hela området omfattas av naturreservaten Nötön-Åråsviken samt Vallholmen.

I naturreservatet Vallholmen är all fågeljakt förbjuden. Inom naturreservatet Nötön-Åråsviken är all jakt mellan den 1 feb och 15 augusti förbjuden. Områdets Natura 2000-arter samt deras ägg och bon är fredade.

Skötsel:

- Fortsatt årlig beteshävd av Fruskären/Ormskär och Svenningsöarna samt successiv underhållsröjning av uppväxande sly, främst klibbal, på dessa öar.
- Fortsatt arbete med att sätta nät runt nederdelen av stammen på använda och potentiella boträd (tallar) för fiskgjuse och havsörn för att undvika bävergnag som dödar träden.
- Fällfångst av mink vid behov.
- Vegetationsröjning vid behov för att hålla en ca 50 m bred upp- och utvandringssväg för lax och öring öppen mellan Gullspångsälven och Storvätern.

Information och tillsyn:

Regelbunden tillsyn och information till de människor som på olika sätt utnyttjar skärgårdsområdet torde vara en av förutsättningarna för att god bevarandestatus ska kunna uppnås för t.ex. fiskgjuse och havsörn. Tillsyn är lika viktig under våren som under sommarmånaderna.

Bevarandestatus

God för området, se i övrigt för respektive art

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Objektrapporter (opubl.).

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1996: Skötselplan och ändring i beslut för naturreservatet Nötön- Åråsviken. Beslut 1971-06-01.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1985: Skötselplan och beslut för naturreservatet Vallholmen. Beslut 1985-06-17.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Del 1. Medd. 2/91.

Landgren, Thomas. Uppgifter om fågelarters häckning i området mellan 2000 och 2005 (opubl.).

Rapporteringsystemet Svalan <http://www.artportalen.se/birds/default.asp>

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

A002 Storlom; *Gavia arctica*

<i>Beskrivning:</i>	<p>Upp till ett storlomspar häckar årligen i området.</p> <p>Storlommen behöver ha tillgång till lämpliga bytesdjur, dvs. fiskar, i viss mån vatteninsekter. Den behöver även lämplig plats att bygga sitt bo på, vilket nästan uteslutande innebär öar, särskilt mindre holmar och skär, belägna i klarvattensjöar (oligotrofa och mesotrofa), i sällsynta fall längs ostkusten. Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktig. Arten är störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden. Storlommen är en långlivad art med relativt låg reproduktion och den är därför känslig för jakt. Under häckningen rör sig arten normalt inom 1-10 km radie från häckningslokalerna. Storlommen övervintrar dels i östra Medelhavet och Svarta havet, dels i mindre utsträckning i västra Europa. Den övervintrar även regelbundet längs södra Sveriges kuster.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	<p>-Mänsklig störning i närheten av häckningslokalerna. -Onaturliga vattenståndsvariationer till följd av regleringar under ruvningstiden maj-juni. Se även negativ påverkan för området som helhet.</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<p>Endast områdets sydvästra hörn uppfyller i någon mån de krav som arten ställer på sitt häckningsrevir, speciellt vad gäller tillräckligt siktdjup. Inga skötselåtgärder är aktuella inom området. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.</p>
<i>Bevarandestatus:</i>	<p>Mindre god inom området. Flera par häckar väster och sydväst om området i Åråsvikens yttre delar.</p>
<i>Uppföljning:</i>	<p>Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare</p>

A021 Rördrom; *Botaurus stellaris*

<i>Beskrivning:</i>	<p>2-3 revir finns varje år i området. Häckning konstateras vissa år. Totalt i Ramsar-området Kilsviken finns 8-12 revir av rördrom.</p> <p>Rördromen kräver grunda slättsjöar med täta vassbestånd (1-10 ha) och med god tillgång på fisk, grodor och vatteninsekter. Reviret under häckningstid omfattar normalt 20-40 ha. Arten är polygyn (hanen parar sig med flera honor), vilket medför att hanarna under häckningstid kan förflytta sig över större områden och mellan olika sjöar. Övervintrar i Västeuropa och enstaka individer finns kvar i södra Sverige hela vintern..</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.</p>

<i>Negativ påverkan:</i>	-Vasslätter eller annat som minskar arealen av täta bladvassbestånd. Se även negativ påverkan för området som helhet.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Inga skötselåtgärder behövs i dagsläget. För Åråsviken-Vallholmen regleras vasslätter i reservatsföreskrifterna. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.
<i>Bevarandestatus:</i>	Tämligen god i området.
<i>Uppföljning:</i>	Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A038 Sångsvan; *Cygnus cygnus*

<i>Beskrivning:</i>	<p>Sångsvanen håller på att etablera sig i området. De senaste åren har 2-3 par funnits där under häckningstiden. Troligtvis har ett par häckat inom området (bo ej funnet). Fler häckningar är att förvänta de närmaste åren. Småflockar utnyttjar området under flytten och under milda vintrar, och är då beroende av grunda vattenmiljöer.</p> <p>Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom god tillgång på lämplig grön växlighet under vintersäsongen. Arten kräver relativt ostörda områden under sin flyttning och övervintring. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett mycket begränsat område runt boplatsen. Sångsvanen blir könsmogen först vid 4 års ålder och fram till dess för de unga svanarna ett kringflackande liv i stora landskapsavsnitt. Arten övervintrar i södra Sverige, Danmark och Nordsjöländerna.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.
<i>Negativ påverkan:</i>	Se negativ påverkan för området som helhet.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Inga skötselåtgärder behövs i dagsläget. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.
<i>Bevarandestatus:</i>	God i området och på nationell nivå.
<i>Uppföljning:</i>	Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A068 Salskrake; *Mergus albellus*

<i>Beskrivning:</i>	Arten häckar inte i området och bör därför utgå.
<i>Bevarandemål:</i>	
<i>Negativ påverkan:</i>	
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	
<i>Bevarandestatus:</i>	

Uppföljning:

A072 Bivråk; *Pernis apivorus*

Beskrivning: Arten häckar med upp till ett par i området som hyser gynnsamma biotoper och även används som födosöksområde för par som häckar utanför området.

Bivråken häckar generellt sett med de högsta tätheterna i högproduktiva skogsområden. I södra Sverige är den optimala miljön ett småbrutet blandskogslandskap i närheten av en sjö eller något vattendrag. Förekomsten av äldre och luckrika skogsbestånd, gärna omväxlande med naturbetesmarker och med ett stort inslag av bryn, gynnar förekomsten av getingar vars larver bivråken föder upp sina ungar med. Förekomst av äldre skog rik på lövträd och med närhet till fuktskog, kärr och andra våtmarker är fördelaktigt under försommaren då de gamla fåglarna till stor del livnär sig på småfågelungar (bl.a. trastar), men även av grodor och troligen till viss del även av humlelarver och -puppor. I äldre tid torde kombinationen av fuktskog, skogsbete och hagmarker ha utgjort mycket viktiga miljöer. Andelen barrskogshäckningar ökar av lättförståeliga skäl norrut i landet. Bindningen till högproduktiva marker består emellertid, eller kanske rent av förstärks något i norra Sverige där arten oftast uppträder i anslutning till skogsimpediment på gammal jordbruksmark eller i rik ängsgranskog. Aktivitetsområdena är normalt mycket stora; under försommaren födosöker de gamla fåglarna mestadels inne i skogarna inom en areal av cirka 25-50 km². Under senare delen av sommaren födosöker fåglarna över betydligt större ytor, i många fall upp emot eller över 100 km², varvid getingrika lokaler besöks av bivråkar från ett flertal revir. Bivråken övervintrar i tropiska Västafrika, norr om Ekvatorn.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Generellt påverkas bivråken negativt av:

- För hårt bete av klövvilt. Detta leder till en minskad vårblooming av sälg, vilket i sin tur gör att humlestammen och andra insekter minskar. Viltbetet leder också till att mängden blommande örter minskar och därmed minskar också insektstillgången. En minskad insektstillgång ger en minskad förekomst av sociala getingar. Humlor och sociala getingar är en viktig föda för bivråken.
- Användning av bekämpningsmedel i jordbruket. Detta minskar stammen av sociala getingar, vilket är en livsnödvändig föda för bivråkens ungar.
- Torrläggning av landskapet (markavvattning, dikning, dikesrensning e.t.c.). Detta minskar tillgången på trastar och groddjur. Trastar och groddjur är en viktig föda för bivråken.
- Lövsskogar omvandlas till täta barrskogar, vilket leder till minskad insekts- och fågeltillgång. Insekter och fåglar är en viktig föda för bivråken.
- Omfattande bivråksjakt i Medelhavsregionen, framförallt i Malta men även i Pyrenéerna i södra Frankrike.

Se även negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Inom området behövs inga särskilda bevarandeåtgärder. Generellt sett behövs landskapstäckande hänsyn tas inom främst skogsbruket men även på jordbrukssidan. Detta innebär bl.a. att man undviker att plantera gran på inägor, att man sparar trädriddaer och lövträd, att man bevarar lövskog och ökar andelen löv i barrskog, att man ej gallrar i onödan och helst inte alls i sumpskog, att man ej dikar ut eller täckdikar våta/fuktiga marker. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: God inom området.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A075 Havsörn; *Haliaeetus albicilla*

Beskrivning: Arten förekommer som häckfågel i Vänern, och utnyttjar stora vattenområden. Åråsviken-Vallholmen utgör både ett intressant födosöksområde för arten och en lämplig häckningsmiljö i de mer ostörda partierna. 1 par häckar sedan 2001, och upp till 10-talet individer utnyttjar mer eller mindre regelbundet området under vinterhalvåret.

Havsörnen är till stor del knuten till vatten för sitt näringssök (havsmiljö, större insjöar, älvar, vattenmagasin). Under häckningssäsongen är fisk den dominerande födan, men den tar även fågel och medelstora däggdjur. Under övriga delar av året dominerar fågel och fisk, där andelen kadaver är förhållandevis stor. Den bygger stora, omfångsrika och tunga bon och kräver därför kraftiga träd (i första hand tall) för boets placering. Boträdens medelålder längs ostkusten är minst 160 år och i Lappland 350 år. Havsörnen är mycket störningskänslig vid boplatsen. Arten jagar över arealer i storleksordningen 50–200 kvadratmeter. De könsmogna, etablerade örnarna är i huvudsak stannfåglar. Ungfågeln rör sig över betydande områden under de första levnadsåren, men förhållandevis få lämnar landet. När örnarna blir könsmogna och etablerar sig vid 4–5 års ålder sker detta i allmänhet i närheten av uppfödningplatsen.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Havsörnen är mycket känslig för störning nära boet, vilket innebär att friluftsliv och fiske nära boet kan utgöra ett hot. Arten är känslig för miljögifter. Generellt sett är exploatering av häckningsområden genom skogsbruk, fritidsbebyggelse, vindkraftverk etc ett hot. Det är inte aktuellt inom området eftersom det är skyddat som naturreservat. Däremot kan etablering av vindkraftverk nära området vara ett hot. Havsörnen har historiskt sett varit hårt drabbad av förföljelse, vilket delvis fortfarande förekommer. Ett högst tänkbart framtida hot är bristen på lämpliga boträd. Mot bakgrund av de lägsta uppmätta åldrarna hos de idag fungerande boträden i Sverige, utgör den sjunkande omloppstiden vid slutavverkningar i Sverige ett hot – det kommer inte att räcka med att spara överståndare vid slutavverkningar av kanske högst 70-åriga bestånd i framtiden. I Åråsviken-Vallholmen kan bäverns dödande av lämpliga boträd leda till brist på boträd. En minskad eller upphörande vintermatning av örnar kan möjligen medföra bekymmer inom några år. Se även negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: -Artens boplats(er) i området lokaliseras varje år (sker redan). -Regelbunden tillsyn under vår och sommar utgående från boläge på det sätt som nu sker. -Förnyat förordnande som fågelskyddsområde för den del av området som tidigare haft sådant är nödvändigt för att säkra artens framtida förekomst. -Skydda potentiella och använda boträd från bävergnag genom uppsättning av nät runt stammens nederdel. -Uppsättning av boplattformar kan vara ett alternativ om det inte finns tillräckligt med boträd i området eller dess omnejd. -Vintermatning av örnar vid behov. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: God i området just nu, men kan snabbt försämrans. Arten ökar på nationell nivå.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A081 Brun kärrhök; *Circus aeruginosus*

Beskrivning: Arten förekommer som häckfågel i området med 1-2 par.

Den bruna kärrhöken är starkt knuten till vassrika eutrofa slättsjöar, men finns även i andra typer av sjöar. En förutsättning för häckning är att det finns tillgång på tät gammal vass eller liknande vegetation att bygga boet i. Arten kräver tillgång på lämpliga bytesdjur vid häckningslokalen och i dess omgivning. Jaktutflykter över åkermark kan utsträckas åtskilliga kilometer från boplatsen. Födan utgörs av sorkar, grodor, fågelungar etc., ibland även ägg, fisk och kadaver. Under häckningstiden jagar den bruna kärrhöken över arealer i storleksordningen 10–30 kvadratkilometer. Arten övervintrar i Medelhavsländerna och i tropiska Afrika.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: -Vasslätter eller annat som minskar arealen av täta bladvassbestånd.
-Arten är känslig för miljögifter.
Se även negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Inga skötselåtgärder behövs i dagsläget. För Åråsviken-Vallholmen regleras vasslätter i reservatsföreskrifterna. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: God inom området och även på nationell nivå.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A084 Ängshök; *Circus pygargus*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A091 Kungsörn; *Aquila chrysaetos*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A094 Fiskgjuse; *Pandion haliaetus*

Beskrivning: Fiskgjuse häckar i området med 4-8 par. Totalt i Ramsar-området Kilsviken finns 13-18 häckande par. Under en följd av år har fiskgjusarnas totala häckningsframgång av okänd anledning varit lägre än tidigare. Det är de fastlandshäckande fiskgjuseparen som lyckats dåligt med häckningen.

Fiskgjusen är helt beroende av tillgång till öppet vatten inom sitt hemområde (havsmiljö, insjöar, älvar, åar) eftersom födan nästan uteslutande består av fisk. Den fångar endast ytligt gående fisk, ned till maximalt en halv meters djup. Fiskgjusen fiskar i såväl näringsrika som näringsfattiga sjöar liksom i större vattendrag och i grundare kustområden. Jaktframgången kan dock minska avsevärt om vattnet är alltför grumligt. I områden med enbart näringsfattiga sjöar kan sämre tillgång på fisk medföra lägre reproduktion bl.a. beroende på att gjusarna måste jaga över större arealer (längre bort från boplatsen). Fiskgjusen är beroende av lämpliga träd för sitt bobygge. Det vanligaste trädslaget är tall (=90%) där det stora risboet byggs i toppen av plattkronade, kraftiga träd, så att utsikt fås över omgivningen. Enstaka bon kan placeras i kraftledningsstolpar, stora torn eller på stora stenar i sjöar och vattendrag. Fiskgjusen är ofta störningskänslig vid boplatsen. Fiskgjusen kan jaga upp till någon mil från boplatsen. Den flyttar mellan Sverige och Västafrika söder om Sahara.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Generellt påverkas fiskgjusen negativt av:

- Eftersom fiskgjusen ofta häckar vid stränder och på öar utgör närgången båttrafik, sportfiske, bad, kanoting etc. i boets omedelbara närhet ett hot.
- Exponeringen för klorerade kolväten har minskat sedan 1970-talet då dessa miljögifter orsakade en ökad fosterdödlighet och sönderruvning av ägg på grund av skalförtunning. Emellertid tillkommer nya typer av miljögifter i naturen vars effekter vi ännu vet litet om (t.ex. bromerade flamskyddsmedel).
- Skogsavverkning utan hänsyn till fiskgjusens boträd eller presumtiva boträd utgör en fara inom vissa områden, eftersom tillgången på lämpliga träd då minskar. Skogsavverkning regleras i reservatsföreskrifterna för området. Däremot är bäverns dödande av potentiella och använda boträd (tallar) ett allvarligt hot mot artens framtida förekomst i området.

Se även negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: -Artens samtliga boplatser i området lokaliseras varje år (sker sedan mitten av 1970-talet). -Regelbunden tillsyn under vår och sommar utgående från boplatslägena på det sätt som nu sker. -Förnyat förordnande som fågelskyddsområde för den del av området som tidigare haft sådant. -Skydda potentiella och använda boträd från bävergnag genom uppsättning av nät runt stammens nederdel. -Uppsättning av boplatstformar kan vara ett alternativ om det inte finns tillräckligt med boträd i området. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: Osäker på grund av förhållandevis låg ungpåproduktion under en följd av år.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A098 Stenfalk; *Falco columbarius*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A104 Järpe; *Bonasa bonasia*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A108 Tjäder; *Tetrao urogallus*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A119 Småfläckig sumphöna; *Porzana porzana*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A122 Kornknarr; *Crex crex*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A127 Trana; *Grus grus*

Beskrivning: 2-3 par tranor häckar i området.

Tranan häckar på sankta sjö- eller havsstränder, på våta myrmarker, på vattensjuka hyggen omgärdade av sumpskog, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Ett gemensamt krav, oavsett val av habitat, är att tranorna har möjlighet att bygga boet oåtkomligt för marklevande rovdjur, dvs. alltid omgärdat av vatten. Under häckningstid lever tranorna av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, blötdjur, grodor, småfisk m.m. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen 1 kvadratkilometer. Tranan blir könsmogen vid 3-6 års ålder. Innan könsmognaden för ungranorna en kringflackande tillvaro och samlas ofta i stora flockar. Under höstflyttningen är ungarna beroende av föräldrarnas vägledning. Tranan övervintrar i Sydvästeuropa, främst i Spanien, men även i Portugal och Frankrike samt i Nordafrika. En stor andel av tranorna övervintrar i korkeksmarker i Spanien.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: För närvarande finns inga uppenbara hot mot arten i Sverige. Se även negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Förnyat förordnande som fågelskyddsområde för den del av området som tidigare haft sådant skulle gynna arten. Inga andra skötselåtgärder behövs i dagsläget. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: God inom området och även på nationell nivå.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A140 Ljungpipare; *Pluvialis apricaria*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A151 Brushane; *Philomachus pugnax*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A154 Dubbelbeckasin; *Gallinago media*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A157 Myrspov; *Limosa lapponica*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A166 Grönbena; *Tringa glareola*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A170 Smalnäbbad simsnäppa; *Phalaropus lobatus*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A190 Skräntärna; *Sterna caspia*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A193 Fisktärna; *Sterna hirundo*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A194 Silvertärna; *Sterna paradisaea*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A197 Svarttärna; *Chlidonias niger*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A215 Berguv; *Bubo bubo*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A217 Sparvuggla; *Glaucidium passerinum*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A222 Jorduggla; *Asio flammeus*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A223 Pärluggla; *Aegolius funereus*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A224 Nattskärre; *Caprimulgus europaeus*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A229 Kungsfiskare; *Alcedo atthis*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A234 Gråspett; *Picus canus*

Beskrivning: Arten häckar inte inom området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A236 Spillkråka; *Dryocopus martius*

Beskrivning: 1 par häckar i området åtminstone flertalet år.

Spillkråkan behöver ha tillgång till lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Den födosöker ofta lågt i träd, på stubbar m.m., gärna i rotrötad gran efter hästmyror. Den behöver också ha tillgång till lämpliga häckningsplatser, främst i form av grov asp, tall eller bok. I södra och mellersta Sverige råder ingen uttalad brist på lämpliga häckningsträd, däremot kan tillräckligt grova stammar saknas i stora delar av Norrland där skogsbruket är mera intensivt och tillväxten sämre. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 cm för asp och 40 cm för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i Småland 115 år, Uppland 170 år, Dalarna 187 år och i Gästrikland 239 år. Spillkråkan är något av en nyckelart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som ej själva förmår mejsla ut sitt bo. Spillkråkan är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 100-1 000 ha. Vintertid rör sig arten över större områden. I Norrlands inland är artens hemområden troligen betydligt större än i södra Sverige.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Det största generella hotet mot spillkråkan är skogsbruket och näringens allt större krav på skogsråvara. Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd i södra och mellersta Sverige missgynnar arten. Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar. Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag (grenar och toppar tas tillvara i samband med avverkning). Se även negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Spillkråkan är beroende av åtgärder på landskapsnivå som gynnande av lövskog och naturvårdsbränningar. En naturvårdsbränningsplan behöver tas fram för länet. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: God i området och på regional nivå.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A241 Tretåig hackspett; *Picoides tridactylus*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A272 Blåhake; *Luscinia svecica*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A320 Mindre flugsnappare; *Ficedula parva*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A338 Törnskata; *Lanius collurio*

Beskrivning: 1-3 par häckar flertalet år i området. Förekomsten varierar dock mycket och enstaka år kan arten saknas.

Törnskatan behöver ha tillgång till öppna marker (främst jordbruksmark, men även kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (t.ex. nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, t.ex. kortbetade gräsytor. På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten för växter och insekter är hög. Optimala hyggen för törnskatan karaktäriseras av hyggen utan fröträd och/eller högskrämar, d.v.s. den gamla typen av hyggen. Generellt får törnskatan fler ungar på hyggen än på jordbruksmark beroende på lägre predation. Törnskatan föredrar hyggen som planteras med gran. Dessa nyttjas till cirka 15 år efter planteringen. Från Dalarna och norrut är hyggen den viktigaste biotopen för törnskatan. Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 5 ha. Törnskatan övervintrar i tropiska östra och södra Afrika.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: Generellt sett är det största hotet för arten den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygderna, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet. Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för törnskator. Kraftig torka under en lång rad av år i övervintringsområdena i södra Afrika kan bidra till tillbakagången. Se även negativ påverkan för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Fortsatt årlig beteshävd av Fruskären/Ormskär och Svenningsöarna. En del enbuskar och en del rosbuskar bör sparas. Se även bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: Bedöms när basinventeringen är utförd.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A379 Ortolansparv; *Emberiza hortulana*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

A409 Orre; *Tetrao tetrix tetrix*

Beskrivning: Arten häckar inte i området och bör därför utgå.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:
